ratione voti cap.1. & cap. *Sicut tenor, infra de Regular.* & cap. *Licet de voto*: vovere enim est voluntatis, ut August. inquit, & ideo in tantum fertur obligatio voti, in quantum se extendit voluntas, & intentio voventis, quæ sunt verba D. Thom. *in 2.2. quæst. ultima, art. 2. in corpor.* ad hoc, cap. *Quod super, de voto*, cap. *Consulti, de Regular.* & l. *Vere omnis, ff. si certum petatur.* Et hunc intellectum ad d. c. *Cùm causam, de elect.* licet valdè succinctè, videtur hic probare Jo. de Anania, *n. 2. in fin. vers. Et ideo potest dici.*

35 Demum non obstat, quod electio de non professo tanquam nulla non possit tacitam professionem inducere. Nam respondetur non esse electionem quæ hunc effectum operatur, sed consensum electioni præstitum; quiquidem consensus, & declaratio voluntatis elicitur etiam ex actu nulliter gesto, l. *final. & ibi* Bart. *ff. de rebus eorum*, Roman. *cons.* 179. *Amplissimo Doctor, n.* 11. Bellon. *cons.* 5. *in puncto, n.* 12. *vers. Nec dicat aliquis.* Et est simile in Novitio qui interfuit electioni in capitulo una cum aliis professis: nam etsi eligere non possit, ca. *Ex eo, in fin.* & cap. *Indemnitatibus in princip. de electi. n. lib.* 6. tamen ex hujusmodi actu nulliter gesto fit tacitè professus, ut tenet Joan. Andr. in cap. *Vidua, n.* 7. *de Regul.* quem ibi sequuntur Henric. Boich *in fin.* Abb. *n.* 6. & 7. & alii communiter. Quod autem dicunt Joan. Andr. & alii *hic*, videlicet non induci tacitam professionem ex eo quod Novitia permittat se præfici in Abbatissam si procedatur per viam electionis eo quod electio sit nulla, non autem si procedatur per viam postulationis, vel collationis, non videtur admittendum; quoniam quatenus sustineri possit Decretalem *Nullus, de election. lib.* 6. uti pœnalem non habere locum nisi in electione; tamen postea supervenit Clement. *Ne in agro, §. Sane Prioratus, de stat. Monach.* per quam extenditur d. c. *Nullus*, etiam ad collationem, vel aliam provisionem, ut patet in littera ibi, *admitti, vel conferri*, & irrita pronunciatur collatio de non professo, ponderando verbum, *non possit*, quod tollit potentiam, & inficit actum ipso jure, ut notat gloss. Ordinaria in c. *Beneficium, de reg. jur. lib.* 6. Baid. in l. 1. *numer.* 62. C. *qui admitti.* Jason. post alios in l. *Non dubium, n.* 60. C. *de leg.* Unde cùm in hoc pari passu ambulent electio, & collatio, dicendum est tacitam professionem induci per susceptionem Abbatissatus, sive procedatur per viam collationis, vel postulationis, sive per viam electionis; & hoc cap. non esse correctum per d. cap. *Nullus*, prout fateri videtur idemmet Jo. Andr. in c. *Cùm in magistrum, numer.* 3. *de elect.* & expressius ibi Abbas *in* 2. *not.* ubi ponderando verbum, *præficiendus* quod æquè convenit proviso, atque electo, dicit non professum assumi non posse ad Abbatiam non solùm per viam electionis, sed nec per viam alterius provisionis.

37 Et ex hoc infero, ut idem sit dicendum si non professa, quæ consentit se eligi in Abbatissam, sit minor annis quadraginta: nam quemadmodum nullitas electionis, quæ provenit ex defectu professionis expressæ juxta d. cap. *Nullus*, non impedit quin tacita professio inducatur, ut superius conclusum est: ita nec videtur impedire si proveniat ex defectu ætatis à Tridentino Concilio requisitæ in c 7. *sess.* 25. *de reg.* arg. c. *Inter corporalia, supra de translat. Episc.*

38 Nunc disquirendum quo pacto hæc ad praxim deduci possint. Videbatur enim nullo casu posse contingere ut non professus suscipiens præfecturam intelligeretur tacitè profiteri. Nam aut Abbatiam acceptavit ante susceptum habitum probationis, aut post: Si ante non potuit induci tacita professio; quia non præcessit annus probationis, qui incipit post susceptum habitum, & sine quo nec expressè, nec tacitè potest fieri professio, ut statuitur in *d. cap.* 15. *sess.* 25. *de reg.* In hoc enim hæc Decretalis corrigitur à Concilio, ut fusius explicatum est supra *num.* 7. Si verò Abbatiam acceptavit post susceptum habitum, aut id fecit ante annum probationis elapsum, & professio induci non potuit repugnante *d. cap.* 15 ut proximè dictum est. Aut id fecit transacto anno probationis; & tunc aut per annum detulit habitum indistinctum, aut indistinctissimum, aut distinctum ab habitu professorum. Primo casu per delationem annalem habitus indistincti, id est, à novitiis, & professis gestari soliti, eo ipso fuit tacitè professus, ut sunt jura clara in cap. *Ex parte, infra de regul.* ubi est casus secundùm Joan. Andr. Butr. Cardinal. & omnes, & in cap. 1. *vers. Quod si per totum sequentem annum*, & *vers. Qui verò eod. tit. lib.* 6. & in Clemen. *Eos, eod. tit.* & consequenter per susceptionem Abbatiæ non potuit iterum tacitè profiteri; quia semel professus tacitè, amplius tacitè professus fieri non potest, arg. cap. *Vt quis duas, de elect. lib.* 6. cùm matrimonium tam spirituale, quàm carnale non possit consistere ex consensibus iteratis, ut declarat Lapus *allegat.* 8. *per totam, maximè n.* 4. & scripsi plenius in c. *Quoniam, n.* 41. & *seqq. infr. de jurepatr.*

41 In secundo casu, id est, cùm novitius per annum gestavit habitum indistinctissimum, quo scilicet promiscuè utuntur professi, & novitii, ac etiam alii communem vitam cum eis ducentes, similiter ex tunc inducta fuit tacita professio, ut deciditur in eod. c. 1. *vers. Qui verò post quartum decimum annum*, & sic iterum induci non potuit per susceptionem Abbatiæ.

42 In tertio autem casu, id est, cùm novitius per annum gestavit habitum novitiorum distinctum ab habitu professorum, nunquam fieri potuit tacitè professus quantumcunque temporis in religione perseveraverit, ut docent in d. c. *Ex parte, de reg.* Innoc. *in princ.* Jo. Andr. *n.* 3. & Cardin. *eod. n. in* 2. *oppos.* unde Abb. Antiq. in c. *Consulti, n.* 3. *eod. tit.* testatur se vidisse litteras absolutorias datas super hoc cuidam Monacho, qui ferè per decem annos steterat in habitu probationis: quod vendicat sibi locum si habitus sit distinctus patenter, id est, in colore, scissura, vel forma ab habitu novitiorum; ut hodie est expeditum in dict. Clem. *Eos.* & ibi notat gloss. *in verb. Deinceps, in fin. de reg.* At verò si sit latenter distinctus, puta per benedictionem vestiti, personam, dantem, locum, vel formidationis; tunc deferens illum per annum eo ipso professus est, & in hoc corrigitur jus vetus per d. Clem. *Eos.* ut notat gloss. præalleg. & sic suscipiendo Abbatiam non potest iterum profiteri.

43 Quod si habitus professorum assumpserit, ex hoc ipso intelligitur tacitè professus, ut est text. apertus in d. cap. 1. in cap. *responsio*, ibi, *vel habitum religionis suscipiat, qui dari professionibus consuevit*, concordat cap. *Super eo*, & cap. *Statutum*, & ibi, dixi in 3. *not. infra de regul.* in cap. *Constitutionem*, & in cap. *Beneficium, eod. titul. lib.* 6. Quod pro-

procedit etiamsi distinctio sit latens: adhuc enim per illius assumptionem fit tacitè professus si triduò perseveret, ut in d. c. *Constitutionem, in fin.* In hoc enim casu jura antiqua non sunt correcta, ut notat prædicta gloss. *in ver. Deinceps, circa medium vers. Vnde adhuc hodie*: & per consequens ex susceptione Abbatiæ nova professio induci non potuit, ut ostensum est supra in primo casu.

44 Pro solutione observandum est in quinque casibus posse verificari ut non professus per acceptationem Abbatiæ intelligatur tacitè profiteri.

Primus est, cùm quis ante ætatem legitimam ad profitendum (quæ de jure communi est post annum decimumquartum, ut in c. *Significatum, de Regular.* & ex Concilio Trid. post annum decimũsextum, ut in *cap.* 15. *sess.* 25. *de Regular.*) inducit habitum indistinctum: hic enim post legitimam ætatem non fit statim professus tacitè, sed oportet ut pergat in gestatione habitus per totum sequentem annum, id est de jure communi per totum annum decimumquintum, ut est casus in d. c. 1. *vers. Quod si, per totum, de Regul. lib.* 6. Et ex Concilio Trident. per totum annum decimumseptimum, ut ex sententia S. Congregationis dixi in

45 c. 1. *n.* 7. & *seqq. de Regular.* Verùm si post annum decimumsextum completum acceptaret Abbatiam, & anteà post susceptum habitum steterit per annum in monasterio, utique intelligeretur tacitè professus, non quidem ex sola gestatione habitus indistincti, quia ad hoc requiritur annus decimusseptimus completus, ut prædixi; sed quia immiscuit se actibus professorum, ut in c. *Vidua, de Regular.* nam quemadmodum is, qui ante ætatem legitimam induit habitum indistinctum, in sequenti anno illicito fit tacitè professus si habitum professorum suscipiat, ut deciditur in *c.* 1. *in princ. de Regular. lib.* 6. eodem modo fit professus tacitè si ingerat se actibus professorum, ac si suscipiat habitum, qui dari profitentibus confitetur, ut c. *Quod interrogasti*, 27. *dist.* cap. *Quem progenitores*, 20. *q.* 1. c. *Vidua*, 27. *q.* 1. d. c. *Vidua*, c. *Super eo*, & c. *Consulti, de Regular.*

46 Secundus casus est cùm quis ante ætatem ad profitendum præfixam induit habitum indistinctissimum: talis enim quamvis post legitimam ætatem pergat per annum in delatione habitus hujusmodi; tamen non alligatur religioni, cùm eorum, quæ tunc agit, plenum non habeat intellectum, ut dissertis verbis statuitur in præcitato c. 1. *vers. Secus autem in illo, de Regular. lib.* 6. quod non corrigitur per d. Clem. *Eos, eod. tit.* ut ibi notat gloss. *In ver. Portaverint*, nihil tamen prohibet quin suscipiendo Abbatiam censeatur tacitè profiteri, juxta text. *hic*, & conclusionem superius firmatam.

47 Tertius casus est, cùm quis assumit habitum indistinctum, & protestatur per delationem annalem habitus hujusmodi se non intendere tacitam professionem emittere: hoc enim casu tacita professio non inducitur; quia contra præsumptionem juris, & de jure; quæ surgit ex delatione annali habitus indistincti, admittitur probatio per protestationem præcedentem, ut firmat gloss. in c. *Ex parte, in ver. Per annum, infrà de Regular.* quam ibi sequuntur Host. *n.* 9. Jo. Andr. *n.* 3. Cardin. *n.* 4. Butr. *n.* 7. & alii communiter. Unde secundùm Vincentium, quem citat ibi Jo. Andr. *n.* 3 si quis intra annum probationis protestetur, se nolle in religione remanere, quamvis aliquo tempore post annum remaneat, adhuc potest exire. Et hanc sententiam aliàs probavit S. Congregatio Concilii, dum cuidam puellæ postulanti, ut sibi liceret ex certa causa in monasterio manere ultra tempus novitiatus, nec propterea intelligeretur tacitè profiteri; respondit quoad tacitam professionem posse puellam sibi cavere per pro-

48 testationem. Cæterum si elapso anno consentiat se eligi in Abbatem, ex hoc intelligitur religioni alligatus, non obstante protestatione: tum quia talis protestatio restricta est ad professionem quæ inducitur ex gestatione annali habitus indistincti, & non afficit hunc casum, in quo professio nõ inducitur ex delatione habitus, sed ex eo quòd novitius suscipiendo Abbatiam fecit actum positivum, qui non convenit nisi professis, ut dictum est in primo casu: tum quia quatenus protestatio ad hunc casum extenderetur, tamen per actum contrarium susceptionis Abbatiæ factum non immediatè; sed ex intervallo, intelligitur recessum à protestatione, ut probat textus in cap. *Cùm virum, in vers. Præsertim, infra de reg.* & in matrimonio carnali est textus apertus in cap. *Id id, quod de sponf.* dixi in c. *Ex parte, eod. tit.*

49 Quartus casus est, cùm novitius transacto probationis anno recipit habitum professorum, sed ante receptionem formaliter protestatur se per hoc non intendere professionem emittere. Hujusmodi enim protestatio saltem facta immediatè ante habitus susceptionem, utique impedit professionem tacitam, quæ oritur ex susceptione habitus professorum, c. *Per latum*, & ibi gloss. *in ver. Proposuit, suprà de iis, quæ vi metuve causa fiunt*; gloss. 1. *circa finem, vers. Et quia abinitio*, in cap. *Porrectum, infra de Regular.*

50 Verùm in hoc casu novitius post assumptum habitum professorum consentiret se eligi in Abbatem, utique fieret tacitè professus protestatione non obstante, quæ ad hunc casum non porrigitur; & quatenus porrigeretur ab ea, intelligeretur recessum per actum contrarium factum ex intervallo, ut dictum est in casu præcedenti.

51 Quintus denique casus est, cùm novitius per annum gestavit habitum professorum patenter distinctum ab habitu novitiorum, juxta textum in Clem. *Eos, de Regular.* nam etsi ex sola gestatione habitus hujusmodi non censeatur tacitè vovere; quantumcumque temporis manserit in monasterio, ut dictum est supra *n.* 42. tamen si professus tacitè si se immisceat actibus professorum, puta suscipiendo Abbatiam, casus est in c. *Vidua, infrà de Reg.* ubi novitia, quæ habitum, seu velum conversionis, id est probationis assumpsit, si inter velatas offerat oblationes, & sic ingerat se actibus professarum, censetur professa, ut in summa illius textus firmant Jo. Andr. Butr. Cardin. & omnes: His igitur quinque modis potest ad practicam deduci nostra conclusio; quare disputatio superius habita non est inutilis.

DE TESTAMENTIS:

Cap. Nos quidem:

SVMMARIVM.

1 E *Episcopus propter negligentiam heredis exequitur piam voluntatem testatoris.*

2 *Executio voluntatis testatoris fieri debet infra annum computandum à die monitionis facta per judicem.*

3 *Intellectus* §. Si quis ædificationem, in Authen. de Eccles. titul. num. 6.

4 *Domus venerabilis appellatione includitur etiam monasterium.*

5 *Monasterium à testatore ordinatum an debeat infra annum compleri, an verò sufficiat opus inchoare.*

6 *Oratorium infra quinquennium, hospitale infra annum compleri debet.*

7 *Relicta ad pias causas integrè solvi debent infra sex menses.*

8 *Relicta Ecclesiæ, seu monasterio construendo debentur integra etiam cum fructibus inediti temporis.*

9 *Episcopi omnium piarum dispositionum tam inter vivos, quàm in ultima voluntate in casibus à jure permissis sunt executores.*

10 *Episcopo hærede, vel executore negligente succedit in facultate exequendi etiam ad non pias causas.*

11 *Testamentorum publicatio ad Episcopum non spectat nisi consuetudo aliud inducat, & n. seq.*

12 *Intellectus*, c. Episcopus, 88 dist.

13 *Monasterium potest alibi ædificari arbitrio Episcopi, si in loco à testatore præscripto construi non possit.*

14 *Legatum pium non sit caducum si impleri non possit de jure, vel de facto, sed in alios usus converti debet.*

15 *Legatum pro Missis canendis convertitur in aliud opus si Missæ non possunt cantari propter interdictum.*

16 *Pecunia pro monasterio construendo relicta, si non sufficiat, convertitur in alium usum.*

17 *Fructus hospitalium ad usum peregrinorum, si in loco non sint peregrini, convertuntur in usum institutioni proximiorem ab Ordinario cum duobus de Capitulo.*

18 *Legatum annui reditus factum fratribus Minoribus an commutari possit per Papam in alios usus, non obstante quod testator id prohibuerit, & legatum ademerit in casum commutationis, & n. seq. usq; ad n. 48.*

19 *Fratres Minores S. Francisci sunt incapaces annuorum redituum.*

20 *Annui redditus inter immobilia computantur.*

21 *Relictum nullum ob incapacitatem causatam à prohibitione juris resistentis potentiæ capiendi, & relinquendi habetur pro non scripto.*

Declaratur, & refellitur opinio Angeli de Perusio, *n. seqq.*

22 *Legatum annui reditus, vel bonorum stabilium relictum Fratribus Minoribus sub modo licito valet.*

23 *Et factum simpliciter intelligitur factum sub modo licito.*

24 *Modus vel conditio impossibilis si ad nullum honestum finem adjiciatur legato, impleri non debet; si verò ad honestum finem, fit conversio in alium usum.*

25 *Legatum Prædicatoribus, vel Minoribus, ut se conferant ad habitandum in ædibus testatoris, & ibi Divina celebrent, in alium usum converti debet.*

26 *Relictum Fratribus Minoribus censetur factum principaliter pro anima.*

27 *Conditio impossibilis in ultimis voluntatibus habetur pro non scripta si contineat aliquid turpe; secus si nihil turpe, quàm impleri debet de facto, si non potest de jure.*

28 *Fratres Minores possunt recipere legata annua à spontè dantibus per modum eleemosynæ, dummodo de illis aliter per Papam non fuerit dispositum.*

29 *Fratres Minores sub excommunicationis latæ sententiæ pœna prohibentur impedire provisos Apostolicos de beneficiis, quibus legata annua ipsis fratribus relicta applicata fuerunt.*

30 *Prohibitio ne Papa possit commutare legatum annuum Fratribus Minoribus relictum tamquam turpis habetur pro non adjecta, & n. seq. usq; ad num. 48.*

31 *Legatum si de jure, vel de facto juxta mentem testatoris impleri non possit, in alium usum convertitur, non obstante prohibitione quod applicari non possit nisi ad usum destinatum.*

32 *Pecunia ad certum usum relicta non potest per Superiorem ad alium usum aeputari, quando in eum casum testator providit quid fieri debeat.*

Declaratur, *n. seq.*

33 *Relictum Religiosis sub modo licito aliis usibus applicari non debet per Papam, quando testator alios substituit casu quo onera non impleantur, & n. seq.*

34 *Provisio hominis licita facit cessare provisionem legis.*

35 *Papa commutare potest piæ dispositiones, etiamsi de jure, & de facto applicari possint ad usum destinatum.*

36 *Papa potest rem uni Ecclesiæ auferre, & dare alteri, sed sine causa id facere non debet.*

37 *Relictum sub modo illicito Religiosis incapacibus ea conditione, ut quatenus impleri non possit de jure vel de facto, deveniat ad alium an debeat aliis usibus applicari, & n. 51.*

38 *Relictum Fratribus Minoribus sub modo illicito commutari potest ad alium usum, non obstante prohibitione testatoris, & ademptione relicti in casum commutationis.*

39 *Conditio adjecta legato facto religioso, ne Superior possit se de illo intromittere, aliàs sit ademptum, tamquam turpis habetur pro non appposita, & num. 54. & seqq.*

40 *Papa potest commutare ultimas voluntates, & de hoc dubitare est sacrilegium.*

41 *Nemo potest cavere ne leges in suo testamento locum habeant.*

42 *Legem viram contemnere periculosius est, quàm legem mortuam.*

43 *Pœna adjecta actui illicito non committitur.*

44 *Iuri nedum Canonico, sed etiam Divino repugnat, ut piæ dispositiones non subsint Papæ.*

45 *Conditio per indirectum habilitans Fratres Minores ad redditus annuos, est turpis.*

46 *Fratres Minores habentes contra regulam reditus annuos peccant mortaliter.*

47 *Peccatorum correctio spectat ad Papam, & qui negat potestatem Papæ, negat se Christianum.*

48 *Commutatio legati annui Fratribus Minoribus relicti an sit nulla ex defectu intentionis, eò quod Papa ignoraverit hæredes fuisse vocatos in eventum commutationis, & n. seq. usq; ad n. 65.*

49 *Commutatio voluntatis locum non habet ubi testator providit quid fieri debeat de legato, si in usum destinatum converti nequeat.*

50 *Et in quibus casibus commutatio impugnari possit ex*

ex defectu intentionis, eò quod Papa ignoraverit provisionem testatoris.

52 *Testator non potest disponere ut impossibile transferatur ad possibile.*

53 *Ignorantia dispositionis à jure improbatæ subreptionem, aut defectum intentionis non parit.*

54 *Paria sunt substitutionem non fuisse scriptam à testatore, & de jure haberi pro non scripta.*

55 *Ex nihilo nihil producitur.*

56 *Impossibilitas juris, & naturæ æquiparantur.*

57 *Fictio idem operatur in casu ficto, quod veritas in casu vero.*

58 *Intentionis defectus non oritur nisi ex ignorantia eorum, quæ si princeps sciviset, aut nullo modo, aut difficiltus concessisset.*

59 *Papa in Signatura nullam habet rationem ultimarum voluntatum prohibentium ne Papa possit illas commutare, & n. 61.*

60 *Ad officium Romani Pontificis pertinet illicitas testatorum dispositiones corrigere, & emendare.*

62 *Impossibile dicitur, quod salva dignitate fieri non potest.*

63 *In testamentis attenditur quale fuerit principale objectum, & finis testatoris.*

64 *Medium ubi est illicitum, acquisitio impeditur.*

65 *Relictum Altari, seu Capellæ existenti in Ecclesia Fratrum Minorum pro Missis celebrandis, censetur relictum ipsis Fratribus, sicut & relictum Ecclesiæ, & n. 67. & 73. & seqq.*

66 *Hæredi à seipso legari non potest.*

68 *Consensus semper acquirendus est ab eo, penes quem residet jus principale.*

69 *Regulares Ordinum Mendicantium non consueverunt permittere, ut in eorum Ecclesiis erigantur Capellæ perpetuò officiandæ à Presbyteris secularibus, neque ad id cogi possunt.*

70 *Executores habentes ex testamento facultatem declarandi voluntatem testatoris, à declaratione semel facta resilire non possunt.*

71 *Repudiare quis non potest quod habere non potest.*

72 *Consuetudo interpretativa non oportet ut sit præscripta, sed ad eam inducendam sufficiunt decem anni.*

73 *Relictum pro dote Altaris in Ecclesia Fratrum Eremitarum an censeatur factum Deo immortali repræsentando per Presbyteros seculares ibi deservientes.*

74 *Paria sunt relinquere Ecclesiæ Fratrum incapacium, atque Altari, seu Capellæ ibi existenti.*

1 NOS QUIDEM. Propter negligentiam hæredis Episcopus exequitur piam voluntatem Testatoris. Hoc dicit secundùm Jo. Andr. Butr. Anch. & Imol. vel plenius secundùm Cardin. & Abbat. si infra annum à die monitionis non fit executio testamenti per debentem exequi, devolvitur executio ad Episcopum. In prima, narratio. In secunda, provisio, ibi, *Quamobrem*, in qua primò moneri mandat, secundò suppleri, ibi, *Quodsi*. Tertiò reddit rationem, ibi. *Sic enim*.

2 Nota primò ex illis verbis, *Eam commoneas quatenus infra annum, &c.* annum præfixum ad ædificationem monasterii à Testatore ordinati non currere à die mortis testatoris, sed à die monitionis factæ per judicem. Et quamvis gloss. & Innoc. *in ver. Infra annum*, simpliciter dicant voluntatem testatoris debere infra annum executioni demandari, allegando textum hic, & in Authen. *Hoc amplius*, C. *de fideicomm.* & in Authen. *de Ecclesiast. tit.* § *Si quis ædificationem*, tamen Abb. Antiq. *n.* 2. intelligit, infra annum, id est à jussu judicis numerandum, & idem dicunt Host. *n.* 2. *in ver. Vt eam commoneas* Jo. Andr. *n.* 6. *in glossa* 3. ibi, *annum*, Anchar. *n.* 5. & 6. Butr. *n.* 9. & Abbas Siculus, *n.* 3. & ita apertè loquuntur tex. in d. Authen. *Hoc amplius*, ibi, *monitus à judice intra annum non impleat.*

3 Nec adversatur, quin potius favet huic parti d. § *Si quis ædificationem*: ibi enim præcipitur ut Oratorium providentia Episcopi compleatur infra quinque annos; Hospitale verò, & quæcumque venerabilis domus infra annum: Appellatione autem venerabilis domus non est dubium quin includatur etiam Monasterium, ut c. *fin. de Regular.* & in Decreto Concilii Trident. *cap.* 11. *in princ.* & *c.* 22. *sess.* 25. *de Regular.* præsertim pondeando illam dictionem universalem, *quæcumque*, c. *Solvit, de major. & obed.* licèt Host. videatur exponere venerabilem Domum pro Hospitali. Sed intelligendo ut prædixi, quoad ædificationem monasterii ille textus concordat cum hac Decretali.

5 Cæterum Abb. *n.* 9. Limitat primò hunc textũ in ver. *infra annum*, ut procedat respectu operis inchoandi non autem respectu operis compiendi, in quo dicit considerari debere qualitatem operis. Nam si opus non possit perfici infra annum, hæres non poterit dici negligens. Sed hæc limitatio videtur contra mentem hujus Decretalis: facilè enim esset cuique hæredi opus inchoare infra annum, & sic impedire devolutionem executionis ad Episcopum, & posteà operis perfectionem diu protrahere, unde hæc provisio esset omninò eluforia, quod non est dicendum, c. *Commissa* §. *Porrò, de elect. lib* 6. Præterea hoc repugnat litteræ, ibi, *infra annum monasterium quod jussum est debeat ordinare, & cuncta secundùm voluntatem defuncti sine altercatione construere.* Quæ verba non admittunt restrictionem, ut sufficiat initium operis. Similiter textus in d. Authen. Hoc amplius exigit complementum operis, dum jubet ut voluntas testatoris infra annum impleatur, c. 1. 78. *dist.* & l.

6 1. C. *de Curat. furio.* Accedit quod ineptè in d. §. *Si quis ædificationem oratorii*, constitueretur differentia inter ædificationem oratorii, infra quinquennium, & hospitalis, vel monasterii infra annum, si sufficeret opus inchoare; imò operis complementum apertè exigit ille textus, tam respectu Oratorii, ponderando verbum *complere*, l. 2. *ff. de excusat. tutor.* quàm respectu cujuslibet venerabilis domus, & sic monasterii, dum mandat illam fieri infra annum, ac si intra annum hæredes non fecerint, eos domum aut comparare, aut locare, ubi possint quæ jussa sunt adimplere, donec hujusmodi domus venerabilis expleatur: indebitè enim imponeretur hæredi hoc onus comparandi aliam domum infra annum, si ipse non teneretur domũ à testatore ordinatam infra hoc tempus perfice-

7 re. Demùm non apparet qua æquitate sacri Canones, & jura civilia ad opus tantummodò inchoandum concessissent integri anni dilationẽ, cùm tamen relicta ad pias causas integrè solvi debeant intra sex menses à die insinuationis testamenti, ut in Authen. *de Ecclesiast. tit.* §. *Si legatum*, & tenet Abb. *hic n.* 10. *vers. Si verò sunt relicta.* Unde de

mona-

monasterio infra annum non simpliciter inchoando, sed construendo, seu ædificando loquuntur hic gloss. Innoc. Host Jo. Andr. Butr. & cæteri omnes. Existimo igitur hæredem teneri, & quantum fieri potest emiti debere, ut monasterium infra annum à die monitionis perficiat, nisi aliud tempus testator præfixerit. Quod si præ operis magnitudine id præstari non possit, tunc justam causam subesse, ut Episcopus pro suo arbitrio, & prudentia concedat ei congruam prorogationem ad opus perficiendum. Quod videtur etiam de mente Abbatis, dum dicit, assignabitur tempus convenens.

8 Secundò nota ibi, *Sine diminutione qualibet*, relicta Ecclesiæ, seu monasterio construendo debere integrè perfolvi, ac sine ulla diminutione. Unde consuluerunt Bart. & Francisc. de Albergott. etiam fructus medii temporis debere assignari, & pro hoc Abb. *hic n.7.* allegat optimum textum in l. *Si ita relictum*, §. *Pegasus ff. de legat. 2.* ubi si legetur prædium in diem, puta post decem annos, vel cum legatarius erit pubes, debetur prædium cum fructibus medii temporis, si gratia legatarii fuit appositus dies. Hoc autem casu cùm legatur monasterio construendo, dies non apponitur favore hæredis, sed monasterii. Nam si monasterium fuisset jam constructum tempore testamenti, utiq; legasset de præsenti, & non in diem secundùm Abbat.

9 Tertiò nota quod hic statuitur ut hærede, vel executore negligente Episcopus succedat in facultate exequendi, videri restringi tantummodò ad legata ad pias causas, juxta textum, in l. *Nulli, C. de Episcop & Cler.* ponderando illa verba *dilatas defunctorum pias voluntates Episcopali decens est studio adimpleri* Concordat cap. *Tua nobis, infra eod.* ibi: (Cùm igitur in omnibus piis voluntatibus sit per locorum Episcopos providendum, ut secundùm defuncti voluntatem universa procedant) quod est desumptum ex Authen. *de Eccles. tit.* §. *Si quis autem pro redemptione.* Et ita etiam loquitur Concilium Trident. in *cap. 8. sess. 22.* dum ait: (Episcopi etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegati in casibus à jure concessis omnium piarum dispositionum tam in ultima voluntate, quàm inter vivos sint executores. Verùm Innocentius *hic n.2. in ver. Per te*, ait defensionem testamentorum ad Episcopum pertinere, maximè quoad pias causas, ut hic, & idem videri etiam in non piis per cap. *prox.* & cap. *Si hæredes, infr. eod.* publicationem tamen fieri non debere apud Episcopum l. *Consulta, C. de Test. tam.* & cum Innoc. tranlit Host. *nu.6.*

12 Rationem reddunt Butr. *n.6.* & Abb. *num.8.* quia quælibet defuncti voluntas potest dici pia l. 1. C. *de Sacrosanct. Eccles.* Nec obstat text. in cap. *Episcopus il 2. 88. dist.* ubi dicitur: Episcopus tuitionem testamentorum non suscipiat. Nam Host. *hic n.6.* exponit tuitionem, id est insinuationem, sive apertionem, quæ ad Episcopum non spectat, nisi consuetudo aliud inducat, secundùm eum: vel tuitionem, id est patrocinium, sive defensionem, quasi dicat, ad tuitionem testamenti non debet Episcopus assumere partes Advocati: nec mirum: quia nec in propria causa hoc decet, c. *Quia Episcopus, 5. q. 3.*

Quartò nota, ibi, *si ibi non potest, &c.* Monasterium posse alibi ædificari arbitrio Episcopi, si in loco à testatore præscripto construi non possit, ut hic per Innoc. *n. 1 in ver. Per testatorem.* Host. *n.5. in ver. Et alibi placet.* Jo. Andr. *n.7. in gloss.* Et alibi placet, & reliquos omnes. Speculator *in* §. *Nunc vero aliqua, in ver. Quid si testator, in tit. de instr. edit.* Bart. in l. *Legatum civitati, n. 3 ff. de usufruct. legat.*

14 Et sic colligo legatum non effici caducum ex eo quod deputari non possit ad usum destinatum per testatorem, sed per Episcopum commutari debere in aliam piam causam, sicut hic fit commutatio de loco ad locum, ut Butr. *n.4.* & Abb. *n.6.* Id quod procedit sive testatoris voluntas impleri non possit de jure, sive de facto: de jure, ut si testator reliquerit centum pro Missis canendis, quæ cantari non possint propter interdictum. Quo exemplo utitur Bart. in d.l. *Legatum, n.2.* De facto, ut si pecunia relicta à testatore non sufficiat ad monasterium construendum; debet enim converti in alium usum, l. *Legatum, ff. de administr. rer. ad civit. pertinen.* & tradit Bart. *ubi suprà num.4.* &

17 Abb. *hic n.6.* Ad quod facit optimè decretum Concilii Tridentini in *c.8. sess. 25.* ubi præcipitur ut si hospitalia ad certum peregrinorum, aut infirmorum, aut aliarum personarum genus fuerint instituta, nec in loco, ubi sunt dicta hospitalia, similes personæ, aut perpaucæ reperiantur, fructus illorum in alium pium usum, qui eorum institutioni proximior sit, ac pro loco, & tempore utilior, convertantur, prout Ordinario cum duobus de Capitulo, qui rerum usu peritiores sint, per ipsum deligendis magis expedire visum fuerit.

18 QUÆRO, An legatum annui reditus factum Fratribus Minoribus S. Francisci commutari possit per Papam in alios usus, non obstante quòd testator expressè ad hoc prohibuerit, & legatum ademerit in casum commutationis.

19 Manifestum est Fratres Minores S. Francisci esse incapaces annuorum redituum, ut est casus in Clem. *Exivi de Paradiso*, §. *Cumque annui reditus, de verbor. signif.* ubi sic legitur: Cumque annui reditus inter immobilia censeantur à jure; ac hujusmodi reditus obtinere paupertati, & mendicitati repugnet, nulla dubitatio est quoad prædictis Fratribus reditus quoscunque sicut & possessiones, vel earum etiam usum, cum eis non reperiatur concessus, recipere, vel habere conditione considerata ipsorum non licet. Quem textum dicit ad rotundum, & clarum Abb. *cons. 63. Ut veritas, in princ. vers. Præterea quid expedit, lib. 2.* & notant ibi gloss. *in ver. Cumque annui reditus.* Cardinal. *n.12.* Petr. de Anchar. *n.21.* & reliqui interpretes. Rota *decis. 365. nu.15. vers. Secunda est conclusio, par. 5. Recentior.* Et patet ex pluribus Decretis Congregationum Generalium ejusdem Ordinis, de quibus in Bullar. *tom.4. pag.333.* Et fuit sæpius resolutum. Ergo cùm propter Fratrum incapacitatem legatum præstari non possit ad eum modum, quo testator præscripsit, sequitur ut per superiorem converti debeat in alios usus juxta regulam hujus textus, & l. *Legatum civitati, ff. de usufr. leg.* & dictum est suprà *in 4. notab.*

21 Nec refert quod Angel. de Perus. *cons 224. Casus est, n.2.* teneat legatum partis hæreditatis relictum Fratribus Eremitanis non esse commutandum in alios usus eò quòd ubicunque relictum est nullum, propter incapacitatem causatam à prohibitione juris resistentis potentiæ capiendi, & potentiæ relinquendi, nunquam in alium usum quantumcumque licitum, & approbatum debet con-

converti; Imò funditus omnibus juribus vacuatur, & habetur pro non scripto, & ita pertinet ad hæredes, juxta text. in l. 1. & in l. *Si in metallum, ff. de his, quæ pro non scriptis habentur.*

22 Nam respondetur legatum bonorum immobilium, inter quæ computantur annui reditus, valere si fiat Fratribus Minoribus sub modo licito, nempe ut vendant, & pretium convertant in ædificia, vel alia necessaria, & idem si fiat simpliciter,

23 quia sub modo licito factum intelligitur, ut est textus ad litteram in cap. *Exit*, §. *Ad hæc quia fratribus, de verb. signif. lib.6.* & declaravit S. Congregatio Concilii secuta opinionem Cardinalis in d. Clem. *Exivi*, §. *Proinde, n.11.* Atque ita hoc casu legatum annuum non interdicitur fratribus ratione rei legatæ propter resistentiam potentiæ capiendi, aut relinquendi, sed ratione modi à testatore expressi, quia testator voluit reditum solvi annuatim in perpetuum, quod repugnat regulæ. Ita expressè dicit Bart. *in tract. Minoric. lib. 2. distinct. 6. c. 1. n. 33.* Bald. in Authen. *ingressi in 2. lect. n. 59. C. de Sacros. Eccles.* & Abb. in cap. *In præsentia, num. 63. de probat.*

Nec adversantur jura per Angel. adducta in d. l. 1. & l. *Si in metallum*, quia procedunt in incapacibus ex delicto. FF. Minores non sunt incapaces propter delictum, sed propter zelum Dei, ut post Gasp. de Calderin. dicit Abb. *loc. cit. vers. Idem dicit.* At quando legatum non est nullum propter se absolutè, & simpliciter, sed propter modum de jure prohibitum à testatore adjectum, tunc non est pro non scripto, nec debetur hæredi, sed commutatur in alios usus authoritate Superioris. Casus est expressus in l. *Legatum civitati, ff. de usufr. legat.* & in hac Decretali exponendo verbum, *non potest*, id est de jure, prout exponit Sylvest. *in ver. Legatum, 4. q. 11. vers. Aut hoc est non quia.*

24 Præterea Bart. in d.l. *Legatum civitati, n.3. ff. In hac materia* sic distinguit. Quandoque testator adjicit modum, vel conditionem impossibilem ad nullum honestum finem; & tunc nullatenus debet impleri, l. 1. l. *Conditiones*, & l. *Filius, ff. de condit. instit.* Quandoque modum, vel conditionem impossibilem adjicit ob aliquem finem licitum, & honestum; & tunc si non potest impleri, eo modo quo dixit, converti debet in alium usum licitum, ut dicitur in d.l. *Legatum*, Exemplum ponit Bart. *ibi n.3.* & Sylvest. *loc. cit.* Testator reliquit prædium, ut ibi monasterium construatur, quod tamen de jure ibi construi non licet, puta propter privilegium, quod habent Prædicatores, & Minores; construetur in loco congruo, & honesto, ut hic in textu; & in d.l. *Legatum.* Aliud exemplum

25 ponit Sylvest. *ibid.* Testator legat, ut Prædicatores, aut Minores se conferant ad habitandum in ædibus testatoris, & ibi Divina celebrent pro salute animæ suæ, quod de jure fieri non potest, c. *unico, de excess. Prælat. lib.6.* tamen usus est honestus; quia pro anima, & cultu Divino fiet conversio in alium pium usum. Quam Bartoli theoricam sequitur *hic* Imola *n.21. & 23.* Abbas *n.14.* Jo. de Anan. *n.7. & 8.* Roch. de Curte *in tract. de jurepatron. in ver. Construxit, n.17.* Guilielm. de Benedict. *in repet. c. Raynutius*, §. *Reliquit, n.17. infr. eod.* & Anchar. in Clem. *Quia contingit, in 2. notab. de relig. domibus.*

Nos versamur in secundo membro distinctio-

26 nis Bartoli, quia legatum factum FF. Minoribus cùm hoc ut eis solvatur annuatim in perpetuum quamvis censeatur factum sub modo illicito, ut prædiximus; tamen est relictum pro anima; & sic ad finem libitum, & honestum secundùm Bart. & omnes in l. 1. C. *de sacros. Eccles.* & hæc reputatur causa finalis, c. *Verum*, & ibi DD. *de condit. apposit.* & consequenter favore animæ in alium pium usum converti debet.

27 Quamobrem relictum FF. Minoribus deberé in alium usum licitum commutari determinat in puncto Bald. *cons. 416. visa substitutione in fin. vers. Item Ioannes Papa, lib.4.* Anton. de Butr. *cons. 33. Etiam mihi videtur, n.4.* ubi refert ita etiam consuluisse Petrũ de Anch. Imol. Paul. de Castr. Raphael. Cuman. & alii relati ab Ant. Gabriel *Comm. concl. lib.4. tit. de legat. concl. 1. n.23.* Et in individuo Angeli consilium novissimè refellit Marcus Antonius Genuens. Episcopus Isernienlis *in tract. de Eccles. sive practicabilis Ecclesiastica, q.440. per totam*, hoc præcipuè fundamento, quia relictum hujusmodi censetur factum pro anima, ut dictum est suprà, additque non obstare, quòd impossibilis conditio in legatis, & ultimis voluntatibus habeatur pro non scripta, §. *Impossibilis, instit. de hæred. instit.*; *quoniam*, ut ait Bald. *in rubr. C. de institut. & substit.* id procedit, cùm conditio continet aliquid turpe; secùs si nihil turpe contineat, quia tunc si de jure adimpleri non potest, de facto adimpleri debet, & satis est, l. *Quidam cum filium, ff. de verb. obligat.* Unde cùm legatum factum Religiosis incapacibus non contineat aliquid turpe, debet adimpleri eo modo, quo potest, & satis dicitur adimpleri, si fiat conversio in alium usum pro salute animæ testatoris, ut ibi per eum; & pro hac sententia allegat Guilielm. de Benedict. *in repet. c. Raynutius, ver. Reliquit, n.16. vers. Tertio fallit, de testamen.* Et ita servat Curia Romana; nam Summi

28 Pontifices sæpissimè aliis versibus applicarunt legata annua FF. Minoribus relicta. Et ex Decreto S. Congregationis fabricæ edito jussu S. D. N. Urbani VIII. sub *die 14. Februarii 1633.* quamvis mandetur, ut capitale annuorum redituum, qui FF. Minoribus relinquuntur, conservetur ad effectum, ut hæredes, vel debitores possint liberè, si velint dictis Fratribus dare annua legata per eosdem Fratres recipienda in eleemosynam juxta declarationem D. Bonaventuræ, non autem per eos exigenda; mox tamen additur hæc clausula, videlicet (dummodo de eis per Romanum Pontificem aliter non fuerit dispositum, nec prædicta legata in alios usus ejus authoritate applicata

29 fuerint, vel applicari contigerit.) Et infra prohibetur Fratribus sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, ne provisos Apostolicos pro tempore de beneficiis, quibus legata supradicta fuerint applicata, directe, vel indirectè impedire audeant, vel præsumant.

30 Nec prædictis obstat, quod in dubio propositò testator prohibuerit ne Summus Pontifex immutet prædictam dispositionem. Quoniam hæc prohibitio tamquam turpis habetur pro non adjecta, l. 1. l. *Si quis ita institutus*, l. *quæ sub conditione*, l. *Conditiones quæ*, & l. *Conditiones contrà ff. de condit. instit.* d. §. *Impossibilis. Instit. de hæred. instit.* & tenet Imola in l. *Si alienum, in princ. n.3. ff. eod.* Angel in l. *Quidam*, §. *Illa, n.2.* & ibi etiam Paul. de Castr. *in fin. C. de necessar. serv. hæred. instit.* Petr. de Ubald. *in tract. de Canon. Episc. cap.7. num.42. in fin.* ubi ait:

Quando

31 Quando legatum non potest impleri sive de jure, sive de facto eo modo, quo per testatorem fuit dispositum, posse per Superiorem fieri ejusdem conversionem in alium usum, non obstante quòd in testamento adesset clausula, ne posset applicari nisi ad usum destinatum.

32 Nec dicatur Testator, ut supponitur in dubio, non fuerit in finibus prohibitionis, sed processit ulterius adimendo legatum in eventum contraventionis. Quo casu non est locus commutationi, l. *Liberto*, §. *Lucius ff. de ann. leg.* ubi Bart. *n.* 2. formaliter dicit: omnes leges, quæ dicunt pecuniam ad unum usum relictam posse converti in alium usum ex authoritate Superioris sunt veræ, nisi testator provideat quid fieri debeat; & quòd illo non facto perveniat ad hæredes, quia tunc non potest fieri transmutatio in alium usum & sequitur Rota *dec.* 365. *n.* 9. *p.* 5. *Recent.* Et videtur probari in Decreto Concilii Tridentini *cap.* 8. *vers.*

33 *Nisi aliter forte, sess.* 25. Etenim pro solutione hujus difficultatis, in qua DD. loquuntur satis involutè distinguendi sunt tres casus.

Primus est, cùm testator legat Religiosis capacibus sub modo licito, & casu quo onera injuncta non impleantur, substituit alios, & tunc legatum in alios usus converti non debet. Et in his terminis loquitur cum suis exaggerationibus Bero. *cons.* 49. *lib.* 2. Nam in suo casu testator legavit cum onere celebrationis Missarum Canonicis Regularibus, qui de jure sunt capaces dominii in communi, ut in c. *Quanto, de offic. Ordinar.* & c. *quod Dei timorem, de statu Monachor.* & substituit alium locum pium in casum non implementi. Unde Summus Pontifex quamvis potuerit de plenitudine potestatis commutare prædictam voluntatem, ut Bero. fatetur; tamen non debuit, quia, ut ipse ait, proviso hominis licita facit cessare pro-

34 visionè legis. Et ad hunc casum referri possunt Cepnal. *cons.* 52. & Riminal. Jun. *cons.* 116. Nam in casu eorum testator filios masculos hæredes institut sub ea conditione, ut si Dux Ferrariæ aut Papa mutaret suum testamentum, tali casu hæreditas devenirent ad alios vocatos, & facta mutatione per Papam responderunt prædicti Doctores fuisse locum pœnæ, nimirum quia dispositio testatoris fuit licita, & idem juris est si legatum fiat Religiosis incapacibus, sed sub modo licito, ut si fiat legatum rei immobilis FF. Minoribus ad hoc ut vendant, & pretium convertant in usum fabricæ juxta text. in d. c. *Exiit*, §. *Ad hæc quia Fratribus, de verb. signif. in* 6. Et casu quo ipsi nolint legatum acceptare, legatur alteri, Nam neque hoc casu est locus commutationi, cùm testatoris voluntas licitè possit adimpleri ut declarat Bald. in l. *Dictam, col. ult. C. de condict. ob cau.* relatus à Bero. *d. cons.* 49 *n.* 2. *vers. Quod ultimum dictum.* Et ita procedit doctrina Bartoli in d. l. *Liberto*, §. *Lucius ff. de ann. leg.* & in l. *Legatum civitati numer.* 4. *ff. de usufr. leg.* ut ipsemet declarat in l. *Lucius*, §. *Tres hæredes, n.* 3.

35 *vers. Sed si esset tale relictum ff. ad Trebell.*

Et ita etiam procedit decretum Concilii in d. 6. 8. *sess.* 25. ubi mandatur Ordinario ut fructus hospitalium convertat in alios usus, si ibi non sint peregrini, &c. dummodò etiam in hunc eventum in eorum fundatione aliter non sit expressum. Etenim cùm provisio fundatoris sit licita, cessare debet provisio, seu commutatio Ordinarii. Adde quod doctrina prædictorum cõsulentium non est vera, quia quod dicitur non posse fieri commutationem illius voluntatis, quæ licitè potest adimpleri, procedit in inferioribus, non autem in Principe, ut declarat Bart. *in tract. Minor. lib.* 2. *distin.* 2. *c.* 3. *n.* 13. Petr. de Ubald. *in tract. de canon. Episc. c.* 7. *n.* 35. Armilla *in ver. Legatum, n.* 55. Tabiena *in ver. Legatum, 2. n.* 12. Angel. *ver. Legatum, 2. n.* 12. Covarr. *lib.* 3. *variar. resolut, c.* 6. *nu.* 7. *Non obstarunt*, & probatur apertissimè in Clem. *Quia contingit, de relig. domibus*, ubi dicitur; ea quæ ad certum usum largitione sunt destinata fidelium, ad illum debent non ad alium converti; & sic textus loquitur de usu, qui licitè potest, & debet impleri, & tamen addit: salva Sedis Apostolicæ authoritate; Ergo falsum omnino est Sedem Apostolicam non posse commutare piam voluntatem testatoris, quæ impleri potest de jure, & de facto, ut Petr. Ubald. *ubi suprà.*

36 Ratio est, quia (ut inquit Cardin. post Laudun. in d. Clem. *Quia contingit, num.* 4.) Papa est gubernator in solidum universalis Ecclesiæ, cujus caput est Ecclesia Romana; & ideo ejus est tamquam capitis ad membra ungula alimenta transfundere, c. *Cuncta per mundum*, & c. *Per principalem, 9. q.* 3. & propterea potest rem uni Ecclesiæ auferre, & dare alteri, c. *Conquestus*, c. *Nec verò*, & d. c. *Per principalem, eadem caus. & quæst.* Paul. de Castr. *cons.* 288. *Primum dubium, col.* 2. *in princ. vers. Nam aut quæritur, lib.* 1. ubi ait Papam posse absolutè auferre dominium, & jus quæsitum Ecclesiæ sola voluntate, & nulla subsistente causa, licèt sine causa facere non debeat, c. 1. & ibi gloss. *in ver. Injustitiam*, 22. *distin.* c. *Constitutus, de Capell. Monachor.* cap. *Antiqua cum ibi notatis de privileg.* Concilium Tridentinum *cap.* 6. *sess.* 22. Rationem reddit Paul. de Castro *loco citato*, quia dominium rerum Ecclesiasticarum est apud Christum, non autem apud aliquam particularem Ecclesiam, ut notat Innoc. in cap. *Cùm super, de caus. possess. & propriet.* Et cùm Papa sit Vicarius Christi cum omnimoda potestate in terris; & Ecclesia Catholica, cujus caput est Christus, sit una, ejusque Principatus sit apud Ecclesiam Romanam, quæ fuit à Deo immediatè instituta, aliæ verò Ecclesiæ tamquam rivuli fuerint institutæ ab ipsa Romana Ecclesia, ut in d. *cap.* 1. 22. *distinct.* cap. *Loquitur*, 24. *quæst.* 1. Propterea quidquid juris est apud particulares Ecclesias, est etiam apud Papam, qui est Pater Patrum secundùm Joan. Monach. & cum omni Prælato concurrit in jurisdictione; unde si aufert aliquid ab una Ecclesia, dicitur auferre solam administrationem, quam ipse dedit. Quinimò si Papa rem uni Ecclesiæ auferat ex certa scientia, causam præsumi, adeò ut contrarium probari non possit, post Cyn. in l. *Rescripta, C. de precib. Imper. offeren.* tradit Roman. *cons* 369. *Circa primum, num.* 28. & Hieronymus Gig. *in tract. pension. quæst.* 35. *num.* 7. Verùm quidquid sit de veritate supradictæ doctrinæ, hic non est casus noster.

37 Secundus casus est cùm testator legat Religiosis sub modo illicito; & casu quo ejus voluntas de jure, vel de facto impleri non possit, legat alteri, & hoc casu fortè similiter sustineri potest commutationem fieri non debere saltem ab inferiori à Principe. Ratio est, quia testator non legavit præcisè, & simpliciter sub modo illicito, sed conditionaliter, quatenus de jure possit; & quatenus non possit legavit alteri. Quæ dispositio videtur

detur rationabilis, & consequenter non subest causa excludendi substitutum, l. *Quidam, ff. de usufruct. leg.* & d. §. *Lucius Titius, ff. de ann. legat.* licet contrarium Bald. in l. *Dictam n.* 14. *vers. Tamen ego sic limito, C. de condict. ob caus.* ubi intelligit dictum Bartol. in d. §. *Lucius, de conversione liciti ad licitum.* Quod autem, inquit impossibile transferatur ad possibile, istud testator non potest disponere, nec apponere pœnam amissionis, vel translationis in alterum, ut l. *Uxorem*, §. *Hæres, ff. de leg.* 3. Sed neque hic est casus noster.

38 Tertius, & ultimus casus est cùm testator non conditionaliter, sed simpliciter, & absolutè legat Fratribus Minoribus sub modo illicito, puta ut annuatim quid percipiant, in perpetuum prohibendo ne Papa hujusmodi legatum convertat in alios usus, & apponendo pœnam ademptionis legati in casum commutationis, qui propriè est casus noster. Et tunc legatum in alios usus converti potest, ac debet non obstante prohibitione testatoris cum pœnæ adjectione. Ratio est, quia hoc casu voluntas testatoris licitè adimpleri non potest, cùm testator voluerit præcisè legatum annuum perpetuò obtineri à fratribus, quod repugnat regulæ, nec legatum ademerit nisi in eventuam commutationis Apostolicæ. Et in his terminis

39 loquitur Bart. in d. l. *Lucius*, §. *Tres Hæredes, n.* 3. *ff. ad Trebell.* ubi concludit conditionem adjectam à testatore in legato facto Regulari incapaci, quòd superior non possit de illo intromittere, alias devolvatur ad hæredem, haberi pro non adjecta, & legatum nihilominus remanere ad liberam superioris dispositionem, & cum Bartol. consentiunt ibi Angel. *n.* 2. & Cum an. *num.* 6. Bald. in l. *Unica, n.* 43. *vers. Septimò quæritur, C. de his quæ pœn. nom.* & in d. l. *Dictam, col. ult. C. de condict. ob caus.* Abb. *cons.* 63. *n.* 7. *ad fin. lib.* 2. Cepoll. *cautel.* 252. *num.* 2. Sylvest. *in ver. Religio*, 6. *q.* 7. Tabien. *in ver. Monachus, q.* 14. *n.* 15. A qua conclusione nemo dissentit quando legatum verè est factum Religioso incapaci sub modo illicito, puta ut solvatur annuatim in perpetuum, ut in præsenti quæstione; Tunc enim fatentur omnes prohibitionem commutationis voluntatis, & pœnam illi adjectam continere turpitudinem, & non esse attendendam.

40 Turpitudo autem hoc casu surgit ex duplici capite; Primò, quia cùm Summus Pontifex plenissimam habeat potestatem commutandi ultimas voluntates, ut in Clem. *Quia contingit, de relig. domib.* adeò ut de hoc dubitare sit sacrilegium, ut inquit Gemin. *cons.* 63. *Dubia suprascripta, in princ.* prohibitio Testatoris contra dispositio-

41 nem dictæ Clementinæ nullius est roboris, quia privata testatoris dispositio non potest generalem Constitutionem Canonis immutare, cap. *Requisisti, suprà eod.* Quam ob causam nec Episcopo potest quis prohibere ne se ingerat in suo testamento, cap. *Tua nobis*, ibi, *licèt etiam à testatoribus id contingeret interdici*, ubi id notat gloss. *in ver. Interdici, infra eod.* & in Authen. *de Eccles. tit.* §. *Si quis autem pro redemptione, in ver. In omnibus.* Unde longè minus id prohibere potest Summo Pontifici, qui est supra jus, cap. *Proposuit, de concess. Præb.* similiter nemo potest cavere, ne leges in suo testamento locum habeant, l. *Nemo potest ff. de legat.* 1. Ergo nec conditionem potest apponere quæ excludat Principis authoritatem, quia faceret contra legem vivam, sicut est Princeps, ut in Authen. *de Consul. ad fin.* & ibi glos. *in ver. Legem animatam*, & contra factum Principis, quod pro lege habetur,

42 l. 1. *ff. de Constit. Princip.* Imò periculosus est contemnere legem vivam, majusque crimen, quàm legem mortuam, ut notat gloss. in c. *fin. in ver. Nec eligere, ante med. vers. Quæ est ergo ratio, infr. de Cler. excomm. ministran.* & Lucas de Penna in l. 1. *C. antepenult. vers. Et sicut, C. de expens. judic. lib.* 12. Itaq;

43 cùm talis prohibitio contineat turpitudinem, consequenter pœna ademptionis legati in casum commutationis tamquam adjecta actui illicito non committitur, l. *unica, in fin. C. de his quæ pœnæ nomin.* Et ita in terminis tradit Simon de Præt. *de interpret. ult. volunt. lib.* 4. *interpret.* 2. *dub.* 4. *n.* 5. dicens hanc pœnam censeri appositam in vilipendium supraauthoritatis Rom. Pontificis, & eum sequitur novissimè Duran. Rotæ Auditor *in suo tract. de condit. & mod. impossibil. par.* 2. *c.* 1. *n.* 105.

44 Sequitur maximè, quia nedum repugnat Juri Canonico, sed etiam Divino, ut reperiatur aliqua pia dispositio, quæ non subsit Summo Pontifici Ecclesiæ Capiti c. *Cuncta per mundum*, & c. *Per principalem, 9. q.* 3. c. *Benè quidem, 96. dist.* Innoc. in c. 1.

45 *in princ. de Constit.* Deinde prædicta conditio est turpis, quia habilitat per indirectum FF. Minores ad retinendos annuos reditus contra præscriptũ regulæ: exclusa enim authoritate Apostolica commutandi prædictam dispositionem, nihil fratribus impedimento esset quominus dictum redi-

46 tum obtinerent, & exigerent. Hoc autem est maximè absurdum, quia FF. Minores habentes contra regulam reditus annuos, peccant mortaliter secundùm declarationem Nicolai IV. in c. *Exiit*, §. *In primis, vers. Ad omnia autem, de verb. signif. lib.* 6. & Clementis V. in d. Clem. *Exivi*, §. *Cùm igitur.* Quod pluribus exaggerat Anton de Butr. *in cons.* 33. *n.* 4. *in fin.* dicens, eos in talium retentione defendi non posse, quomodocumque colorentur, quin injustè, & contra animas, & conscientiam teneant; & quin quotidie celebrando judicium sibi manducent.

47 Igitur stultum est credere propter conditionem appositam in testamento Summum Pontificem non posse illis prohibere hanc retentionem, nec commutare voluntatem illam, quæ inducit Religiosos ad culpam mortalem, cap. *Novit, de judic.* ibi: (Nullus qui sit sanæ mentis ignorat quod ad officium nostrum spectet de quocumque mortali peccato corripere quemlibet Christianum; & sic correctionem contempserit, per districtionem Ecclesiasticam coercere.) ubi Anchar. *n.* 8. (Nota (inquit) correctionem peccatorum spectare ad Papam, & qui negat potestatem Papæ, negat se Christianum. Extra vag. *Vnam sanctam, de major. & obed.* Cùm præsertim sanctus institutor voluerit suos filios Romano Pontifici strictiori quodam vinculo esse subjectos. Quamobrem prædicta prohibitio tamquam detrahens supremæ authoritati Sedis Apostolicæ scandalosa, & de jure impossibilis videtur omninò rejicienda cum sua pœna ademptionis legati, ut per Simon. de Præt. *loco cit.*

48 Successivè QUÆRO, cùm superiùs firmatum sit commutationem annui reditus, ut præfertur, relicti FF. Minoribus S. Francisci non esse nullam ex defectu potestatis Papæ, numquid saltem impugnari possit ex defectu intentionis, juxta textũ in c. *Susceptum*, & cap. *Si propter, de rescript. lib.* 6.

cum concordan, de quibus ibi per gloss. *in ver. Intentionis.*

49 Ratio dubitandi oritur ex eo, quòd cùm testator prohibuerit ne Papa possit legatum commutare, illudque ademerit, & vocaverit Hæredes in casum commutationis; si Pontifex hanc provisionem testatoris sciviſſet, forte non commutasset, ex præallegata doctrina Bart. in l. *Liberto*, §. *Lucius, n.* 2. *ff. de ann. legat.* ubi docet leges omnes, quæ dicunt relicta ad certum usum posse in alios usus converti, non habere locum quando testator providit quid fieri debeat de legato, casu quo in usum destinatum converti nequeat. Quod fusiùs in his ferè terminis prosequitur Bero. *cons.* 49. *lib.* 2.

Pro clariori solutione hujus dubitationis tres casus sunt distinguendi, prout etiam distinximus in præcedenti quæstione.

50 Primus casus est, quando testator legat Religiosis capacibus, vel aliàs in usum licitum; & casu quo ipsi nolint legatum accipere, aut onera adimplere, substituit alios. Et hoc primo casu admitti potest commutationem Papæ non habita notitia provisionis testatoris esse nullam ex defectu intentionis; quia si Papa provisionem licitam testatoris sciviſſet, verisimiliter non commutasset; & in his terminis loquitur Bero. *loco citato*: nam in suo casu testator legavit Canonicis Regularibus, qui de jure sunt capaces bonorum in communi, cap. *Quanto, de offic. Ordinar.* & quatenus ipsi nollent onera subire, substituit alium locum pium, & consuluit Berous legatum non debuisse converti per Papam in alios usus, quia ut ipse ait, provisio hominis licita facit cessare provisionem legis, & in hoc primo casu loquitur Bart. in dicto §. *Lucius*, prout illum expresè declarat Bald. in l. *Dict. am, col. ult. num.* 14. *vers. Idem dicit Bartolus*, & versic. *Tamen ego sic limito, C. de condict. ob turp. caus.* & hic non est casus noster.

51 Secundus casus est, quando testator legat Religiosis incapacibus; & casu quo ipsi de jure non possint legatum obtinere, legat alteri: & tunc commutationi fortè objici posset defectus intentionis, si Papa non habuisset notitiam provisionis testatoris. Ratio est, quia hoc legatum non est purum, sed conditionale, si Fratres sint capaces: unde data illorum incapacitate, conditio non est purificata, & legatum remanet factum directè ad favorem substituti, juxta textum in d. l. *Liberto*, §.

52 *Lucius. ff. de ann. legat.* Sed nihilominus contrarium tenet Bald. *ubi suprà*, ubi dicit doctrinam Bart. in *d.* §. *Lucius*, ad hunc casum non pertinere, & substitutionem esse nullam; Quia (inquit) quod impossibile transferatur ad possibile, istud testator non potest disponere, nec apponere pœnam amissionis, & translationis in alterum, l. *Vxorem*, §. *Hæres. ff. de legat.* 3.

Tertius casus est, quando testator non sub conditione, sed purè, & simpliciter legat Fratribus incapacibus, & prohibet ne Papa possit legatum commutare in alios usus, & in eventum commutationis adimit legatum, & substituit hæredes, qui proprie est casus noster; & hoc tertio casu dicimus contra commutationem Sanctissimi non posse opponi de defectu intentionis, ex eo quòd

53 Sanctitas sua ignoraverit hanc provisionem testatoris.

Primò quia ignorantia dispositionis quæ nulla est, & à jure improbata, subreptionem, aut defectum intentionis non parit gloss. in cap. *Cum nostris, in ver. Non vacaret, de concess. Præben.* Rota *in antiq. decis.* 176. *aliàs* 69. *de rescript.* quæ incipit: *Nota quod de gratia adversari*, quæ nulla est, non teneor in gratia mea facere mentionem, Gemin. *cons.* 120. *n.* 4. *vers. Item de jure istius*, latè Felin. in cap. *Ex tenore, n.* 2. & *seqq. de rescript.* Qui omnes eam reddunt rationem, quia non præstat impedimentum quod de jure non sortitur effectum, ut in reg. Sexti, *Non præstat.* Sed dispositio, per quam testator prohibet Papæ ne possit legatum commutare, & dat substitutum in casum commutationis, uti facta contra Principis authoritatem est nulla, & à jure improbata, etiamsi legatum esset factum capacibus, ut in puncto tenet Simon. de Pret. *de interpret. ult. volunt. lib.* 4. *interpret.* 2. *dub.* 4. *num.* 5. & Duran. *in suo tract. de condit. & mod. impoſſ. part.* 2. *cap.* 1. *num.* 105. & fusè probatum est in quæstione præcedenti. Ergo ignorantia hujus dispositionis non parit defectum voluntatis.

54 Secundò, quando testator legat Regulari incapaci, & prohibet superiori ne in tali legato se ingerat, alium substituendo in eventum contraventionis, ut in specie nostra; hujusmodi substitutio uti facta sub conditione impossibili de jure, & nutritiva peccati habetur pro non scripta, Bart. in l. *Lucius*, §. *Tres hæredes, num.* 3. *ff. ad Trebell.* & alii,

55 quos superius retulimus *n.* 39. Paria autem sunt substitutionem non fuisse scriptam à testatore, & de jure haberi pro non scripta, l. 1. & 2. *de per tot. ff. de his, quæ pro non script. haben.* Sed si substitutio verè non esset scripta in testamento, utique non esset possibile ut produceret defectum intentionis Papæ in commutatione, quia ex nihilo nihil producitur, l. *Libellorum*, §. *Quòd si libelli. ff. de accu-*

56 *sat.* Ergo eodem modo non est possibile ut hunc defectum producat dicta substitutio, quæ de jure est pro non scripta, impossibilitas enim juris, & naturæ æquiparantur, Bartol. in l *Continuus*, §. *Inspiciendum, n.* 2. *ff. de verb. oblig.* Et idem operatur fi-

57 ctio in casu ficto, quod veritas in casu vero, l. *Si filius familias. ff. Si cert. pet. at.* & l. *Cùm hic status*, §. *Si ambo, ff. de donat. inter vir. & uxor.* Decian. *cons.* 11. *n.* 151. *lib.* 1.

58 Tertiò, defectus intentionis non oritur nisi ex ignorantia eorum, quæ si Princeps sciviſset, aut nullo modo, aut difficilius rescripsisset, cap. *Super litteris*, & ibi Doctores, *de rescript.* Put. *decis.* 532. *n.* 2. *lib.* 1. Seraph. *decis.* 653. *n.* 5. At si Papa sciviſset dictam prohibitionem sibi nominatim factam

59 à testatore cum pœnæ adjectione in odium suæ supremæ authoritatis, tantum abest ut abstinuisset à commutatione, ut potius eam promptius concessisset ad confundendam testatoris temeritatem, & ad suam authoritatem vindicandam, l. *Si familia*; ibi, *& contempta majestas Prætoris vindicatur, ff. de jurisd. omn. judic.* gloss. 1. in cap. *Maximianus*, 23 *q.* 3. Unde jure merito Sanctissimus in Signatura nullam considerationem habere consuevit similium prohibitionum.

60 Quartò, Testator voluit ut hoc legatum esset perpetuò penes FF. Minores, nec unquam posset

set extingui, seu alienari, aut in alios usus commutari, etiam per Papam; & opposuit pœnam substitutionis in casum commutationis. At si Papa sciviſset hanc enixam testatoris voluntatem, ut reditus annuus perpetuò possideretur à Fratribus contra regulam; utique multò magis voluntatem commutasset: nam quò magis voluntas est enixa in re illicita, & nutritiva peccati, eò magis spectat ad officium Romani Pontificis illam corrigere, & emendare, c. *Novit, vers. Nullus qui sit sanæ mentis ignorat*, & quod ibi notat Butr. *n*, 27. *vers. Nota dissimulationem peccatorum*, & Ancharan. *n.* 12. *de judic.*

61 Ultimò, si Sedes Apostolica declararet commutationem non valere propter ignorantiam prædictæ prohibitionis, sequerentur duo inconvenientia. Alterum quia Sanctissimus videretur aliquam rationem habuisse ejusdem prohibitionis; eamq; tacitè approbasse. Sed absit ut Sanctissimus fundet defectum intentionis suæ, & vim ullam faciat in dispositione tam repugnante sacris Canonibus, suæque authoritati tam enormiter detrahente.

Alterum quia hinc esset aperta via relinquendi omnibus incapacibus: nam quilibet posset in suo testamento relinquere incapaci, & prohibere ne Papa posset relictum convertere in alios usus, dãdo substitutum in casum commutationis voluntatis: tunc enim aut Papa non commutaret, & relictum remaneret incapaci, contra juris dispositionem; aut commutaret, & cõmutatio nulla es-

62 set ex defectu intentionis non facta mentione prohibitionis testatoris. Nec dicatur, Poterit fieri hujusmodi mentio in litteris: imò enim absurdum esset, & maximè alienum à majestate Summi Pontificis, ut in omnibus similibus applicationibus, & gratiis motu proprio apponeretur clausula (Non obstante quòd testatores nobis expresè interdixerint ne possimus eorum voluntates commutare, & substitutos dederint in eventum commutationis.) Atque ita per tales prohibitiones auferretur per indirectum Papæ potestas commutandi omnia legata pia, etiam incapacibus facta: dicitur enim absolutè non posse fieri quod salva dignitate fieri non potest, l. *Nepos, ff. de verb. signif.* l. *Non aliter, ff. de usu, & habitat.* Brun. *cons.* 117. *n.* 173. *& sequent.*

Nec prædictis obstat motivum unius ex dominis; quod testator voluerit ut commutatio Papæ esset veluti instrumentum, quo mediante legatum devolveretur ad suos hæredes.

Primò enim respondetur hunc intellectum repugnare menti, & verbis testatoris: nam quomodo fieri potest, ut testator pro devolutione legati voluerit uti hoc medio commutationis Papæ, si eamdem commutationem Sanctitati suæ disertis verbis prohibuit? hoc enim esset simul velle, & nolle commutationem, quod non est possibile, l. 1, §. *Scientia*, & ibi gloss. *in ver. Velle, ff. de tribut. act.* l. *Vbi repugnantia, ff. de reg. jur.*

Præterea testator non egebat hoc medio, seu instrumento commutationis Pontificis, ut legatũ suis hæredibus acquireretur: poterat enim directè eis prælegare, aut vulgariter eos substituere sub conditione, si fratres nollent, aut non possent legatum accipere. Quod tamen non fecit, sed eos vocavit tantummodo in casum commutationis Apostolicæ, quia scilicet ejus absoluta intentio fuit ut hoc legatum nullo unquam tempore posset Fratribus auferri, etiam authoritate Summi Pontificis: propterea enim interdixit illius alienationem, & commutationem, & apposuit pœnam substitutionis in eventum contraventionis; & sic hæredes substituit non ea mente ut legatum ad eos devolveretur, sed eo tantùm fine, ut hac pœna à commutatione Papam retraheret, & quo-

63 dammodo deterreret, ut per Simon. de Pret. *loco cit.* attenditur enim in testamentis quale fuerit principale objectum, & finis testatoris, l. *In conditionibus primum locum*, & l. *Cùm vir. in princ. ff. de condit. & demonstr.* Anchar. *cons.* 356. *num.* 2. *vers. Quarto, & ultimò.* Dec. *cons.* 95. *n.* 1. Et cùm in hoc verba testatoris sint clara, non admittitur quæstio voluntatis, l. *Ille, aut ille*, §. *Cùm in verbis, ff. de legat.* 3; Paul. de Castro *cons.* 185. *n.* 2. *lib.* 2.

64 Deinde respondetur quidquid sit an testator bono, vel malo zelo ductus fuerit ad substituendos hæredes, semper verum erit eum in hac substitutione usum fuisse organo, seu instrumento illicito prohibendo Papæ commutationem. Quando autem organum, seu medium est illicitum, acquisitio impeditur, ut inquit Bald. in Auth. *ingressi, n.* 55. *vers. Quia cùm debeat acquiri mediante organo, C. de Sacrosanct. Eccles.* Anchar. in d. Clem. *Exivi, num.* 6. *vers. Dominus meus Baldus*, & consequenter ex ignorantia hujus acquisitionis, seu substitutionis, quæ de jure nulla est, non potest oriri defectus intentionis; quia quod nullum est. &c. l. *Libellorum*, §. *Quòd si libelli, ff. de accusat.* gloss. *fin. in l. Si pater, C. Ne de stat. defunct.* & patet ex dictis supra in primo, & secundo fundamento.

Et ita in facto obtinui. Nam cùm Sanctissimus D. N. Urbanus VIII. superioribus annis erexisset beneficium simplex in Collegiata Ecclesia S. Laurentii Civitatis Florentiæ, mihi à primæva erectione collatum, eique pro dote applicasset omnia legata annua Conventui, & FF. S. Francisci de Observantia ejus civitatis relicta, quorum iidem Fratres sunt incapaces, & verteretur in dubium, an in litteris applicationis hujusmodi comprehenderetur legatum annuum eis factum cum prohibitione, ne Sanctitas sua illud commutaret in alios usus, & ademptione legati, datisque substitutis in eventum commutationis; Sanctitas sua ex voto Congregationis Cardinalium, & Prælatorum super hoc specialiter deputatæ declaravit comprehendi, ut in litteris in forma Brevis sub annulo Piscatoris expeditis sub datum Romæ apud S. Petrum die 30 Aprilis 1622.

65 Fuit etiam in Congregatione excitatum dubium, An prædictum legatum, quod fuit relictum pro Missis perpetuò celebrandis in Capella Ecclesiæ ejusdem Conventus sive per viam Capellaniæ, sive alio modo conferetur factum FF. Minoribus, necne. Cui dubitationi respondi affirmativè.

Primò, quia relictum Altari, seu Capellæ existenti in Ecclesia FF. Minorum S. Francisci pro Missis celebrandis, ut hoc casu, censetur relictum ipsis Fratribus, & eorum contemplatione in fraudem paupertatis. Ita in individuo determinat Bald. in Auth. *Ingressi, n.* 55. *vers. Idem dicit si relinquatur Altari Minorum. & n.* 57 *C. de Sacrosanct. Eccles.* & post eum Anchar. in Clem. *Exivi, n.* 6. *de verborum significat.*

66 Secundò, quia certum est hoc legatum non fuisse legatum factum hæredibus: Tum quia hæredi à

di à seipso legari non potest, l. *Legatum*, §. *Hæredi*, *ff. de legat.* 1. Angel. *cons.* 295. *n.* 2. *vers. Id descendo nunc, usque in fin.* plenè Jas. in l. *Planè*, §. *Si duobus. ff. eod.* Tum quia hæredes sunt tantummodò substituti sub conditione commutationis Apostolicæ; & sic necesse est dare alium legatarium, cui ademptio, & substitutio facta fuerit. Aut igitur legatum directè factum fuit fratribus, aut Ecclesiæ ipsorum, aut capellæ testatoris: non enim alii sunt nominati in testamento. Si fratribus, habemus intentum quia notoria est illorum incapacitas, ut abundè ostensum est suprà in prima quæst. Neque aliud à nobis exigit S. Congregatio, quàm ut ostendamus hoc legatum fuisse Fratribus relictum. Sin autem Ecclesiæ, succedit doctrina Baldi communiter approbata in d. *Authen. Ingressi, n.* 55 *vers. Iuxta hoc quæro.*

67 Quod relictum Ecclesiæ FF. Minorum censetur relictum ipsismet Fratribus; quia Ecclesia hoc casu sumitur pro Collegio, non pro ædificiis, quæ sunt quid materiale, & insensatum. Idem tenet Joan. de Lignano in d. Clem. *Exivi*, ubi dicit eum, qui Ecclesiæ FF. Minorum relinquit, habuisse considerationem ad Fratres, non ad Ecclesiæ parietes. Et eum refert, & sequitur *ibi* Anchar. *n.* 7. Quòd si legatum sit factum Capellæ testatoris, similiter censetur factum Collegio Fratrum, ut dictum est in præcedenti fundamento.

68 Tertiò, quia testator dedit executoribus liberam facultatem quascumque conventiones ineundi cum Fratribus memorati Conventus Missis celebrandis. Ineptè autem jussisset hujusmodi conventiones fieri cum Fratribus, si legatum non fuisset illis relictum, sed hæredibus cum onere celebrandi Missas per Presbyteros sæculares: Nam, ut inquit Bald. in l. *Si permittente, n.* 2. *C. Ad Macedon.* semper consensus exquirendus est ab eo, penes quem residet jus principale.

69 Quartò religiones, & signanter FF. Minores non consueverunt permittere, ut in suis Ecclesiis erigantur Capellæ perpetuò officiandæ à Sacerdotibus sæcularibus, ut est notorium, & patet ex attestationibus subscriptis à singulis Procuratoribus Ordinum mendicantium, quæ fuerunt S. Congregationi exhibitæ. Neque ad id cogi possunt inviti ex Constitutione Leonis X. in Concilio Lateranensi edita, quæ refertur in compendio Privilegiorum Mendicantium in ver. *Missa, nu.* 8. quia ad hunc casum non pertinet. Nec de jure communi, ut probatur in c. *Dudum*, 18. *q.* 2. & ex facto respondit Calderin. *cons.* 28. incipien. *Vtrum in Ecclesia Regulari, in tit. de Regular.* imò licet eis resistere, ne intra eorum claustra exteri Sacerdotes in Divinis ministrent, ut tenet Angel. *cons.* 224. *n.* 3. *vers. Si autem.* Ergo non censetur testator disposuisse ut Missæ in sua Capella à Presbyteris sæcularibus sint celebrandæ, quia non est credendus elegisse viam, qua judicium suum reddatur elusorium l. 3. *ff. de milit. testam.* Mant. post alios *de conject. ultim. volunt. lib.* 3. *tit.* 2. *n.* 12.

70 Quintò, quia Executores juxta arbitrium sibi planè collatum à testatore declararunt facto ipso fructus prædicti legati etiam quotannis persolvendos fratribus dicti Conventus ad hoc ut Missas celebrarent. A qua quidem declaratione non licet eis amodò resilire, l. 1. §. *Stychum. ff. de legat.* 1. l. *Statu liberum*, §. 1. *ff. de legat.* 2. & l. *Apud Aufidium, ff. de oper. libert.* In quibus juribus apparet habentem ex ultima voluntate electionem, ubi semel elegerit, aut declaraverit voluntatem suam, amplius variare non posse; & hoc tenent ibi communiter glossæ, & Doctores, maximè Bart. ut testatur Abb. *cons.* 11. *Tria sunt, n.* 4. *vers. Vento ad tertium dubium, lib.* 2. præsertim re non integra, & post jus Ecclesiæ acquisitum ex applicatione Apostolica c. *Publicato*, & cap. *Cùm inter, de elect.* & cap. *Si compromissarius, eod. tit. lib.* 6. cum aliis adductis per Abbat. *loco citato.*

71 Sextò, Fratres ejusdem Conventus multò ante erectionem beneficii solemniter renunciarunt omnibus legatis annuis, & nominatim huic particulari legato, de quo agitur. Quod similiter ostendit idem legatum fuisse illis relictum, cùm repudiare quis non possit quod habere non potest, ut dicit text. in l. *Qui potest*, §. *Quod quis. ff. de regul. jur.* gloss. 2. in cap. 3. *de decim.* Ratio est, quia repudiatio est quædam privatio, quæ præsupponit habitum. Dec. *in d.* §. *Quod quis, n.* 1.

Ultimò cessat omnis difficultas ex observantia subsecuta ad l. *Si de interpretatione, ff. de legib.* & c. *Cùm dilectus, de consuetud.* quia ab anno 1615 usque ad annum 1629. quo beneficium fuit erectum, & sic etiam post renunciationem, ut suprà factam, fratres ipsi semper exegerunt fructus dicti legati, hæredibus, & executoribus consentienti-
72 bus. Consuetudo autem interpretativa non oportet ut sit præscripta. Put. *decis.* 283. *lib.* 1. sed sufficiunt decem anni. Bart. in l. *Labeo, n.* 6. *ff. de suppellect. legat.*

73 Non obstat quod Angel. d. *cons.* 224. incip. *Casus est*, Jacobus de Ubercellis, ex facto consuluerit relictum possessionum immobilium pro dote unius Altaris construendi in Ecclesia FF. Eremitarum non censeri factum Fratribus, neque Ecclesiæ FF. Eremitarum; quia cùm de jure Fratres prædicti tanquam mendicantes sint incapaces similium bonorum, ut c. *unico, in fin. de relig. domib. lib.* 6. & cap. *Religiosus, de testam. eod. lib.* testator non censetur de eis cogitasse, ne videatur elegisse viam ad impugnandum judicium suum, sed censetur cogitasse de Presbyteris sæcularibus, qui capaces sunt, & de assensu Fratrum possunt altari deservire. Ideoque relictum intelligitur factum Deo immortali repræsentando per Presbyteros, & Clericos sæculares inibi deservientes, ut l. *Si nondum, C. de furt.* l. 4. *in princ. ff. ad leg. Iul. pecul.* & l. *Statua, in gloss. ff. de usufruct.* Ac proinde Capitulum, & Conventum Eremitarum instruere posse ministros, & servientes dicto altari, non ex seipsis propter incapacitatem, sed ex Clero sæculari, qui temporalium sunt capaces. Id inquam non obstat. Tum quia contrarium solidioribus fundamentis tenuerunt Joan. de Lignano, Bald. & Anchar. suprà citati, *n.* 65. & 67. Nec constituen-
74 da est differentia an legatum fuerit factum Ecclesiæ, vel Capellæ, arg. c. 1. & 213. *dist.* cap. *Cognovimus*, 12. *quæst.* 2. c. *Si quis Episcopus*, 2. *q.* 7. l. *An pars, ff. Pro delict.* & l. *Quæ de tota, ff. de rei vendicat.* Utroque enim casu legatum posset dici relictum Deo immortali per ministros repræsentando, & de Ecclesia, seu templo loquitur textus, quem Angel. allegat in d. l. *Si nondum, C. de furt.* Et nihilominus relictum Ecclesiæ censetur relictum Fratribus, & ipsemet Angel. fatetur: Ergo & relictū capellæ. Tum quia illa ratione testator videatur elegisse viam ad impugnandū suum judicium, hoc casu

in oppositum retorquetur, cùm fratres Mendicantes non admittant ut eorum Ecclesiis, & capellis perpetuò deserviatur à Sacerdotibus sæcularibus, ut dictum est suprà *n.* 69. Tū denique quia in hoc speciali casu testator non disposuit præcisè, ut institueretur capellania in Ecclesia FF. Minorum, sed tribuit liberam facultatem executoribus præscribendi modum celebrationis Missarum, sive per viam capellaniæ, sive aliter, prout concordarent cum Fratribus: Executores autem non elegerunt viam capellaniæ, sed convenerunt ut Fratres ipsi annuos reditus perciperent, & Missas celebrarent, quemadmodum reipsa observarunt usq; ad erectionem beneficii. Cui quidem observantiæ potissimum innixa S. Congregatio existimavit hoc legatum ipsismet Fratribus fuisse relictum. Unde ex facto ipso satis superque liquet Angeli responsum ad hunc casum non pertinere.

DE TESTAMENTIS.

Cap. Cùm esses.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum quod Parochianus facit coram Presbytero suo, & duobus testibus, valet, nec tenet consuetudo contraria.*
2 *Testamentum etiam ad non pias causas conditum coram Parocho, & duobus testibus valet nedum in foro canonico, sed etiam in foro civili, contraria consuetudine non obstante, & n. 40.*
3 *Testamentum sive in scriptis, sive nuncupativum de jure civili requirit septem testes, & n. 159.*
4 *Et hic numerus non tantum est de forma probatoria, sed etiam de forma substantiali.*
Etsi unus deficiat, testamentum corruit, n. 37.
5 *Codicilli non veniunt appellatione testamenti, nisi largè, & impropriè.*
6 *In testamento ruri condito sufficiunt quinq; testes,*
7 *Sive fiat in scriptis, sive per nuncupationem.*
8 *Testamentum tempore pestis an fieri possit cum quinque testibus, remissivè.*
Testamentum solemne requirit testium subscriptionē.
10 *Nuncupativum, secus.*
11 *Papa potest abrogare leges Imperatoris foventes peccatum.*
12 *Papæ ratione peccati omnis anima subjecta est, & n. 49. & 133. & seqq.*
13 *Papa ubi peccatum non imminet, non potest infringere leges humanas quoad forum civile in locis ubi jurisdictionem temporalem non habet.*
14 *Sed in suo foro potest tollere legem civilem etiam in locis Imperio subjectis.*
15 *Testamentum de jure canonico non requirit, ut testes sint rogati.*
Contrarium, n. 17. & seqq. usq; ad n. 23.
Et quid in testamento ad pias causas, n. 23.
16 *Dictio, coram, id est præsentibus, & intelligentibus, & n. 20.*
18 *Inter jus civile, & canonicum discrepantia non est inducenda, ubi jus civile non reperitur expressè immutatum per jus canonicum: & lex civilis servari debet etiam in foro Ecclesiæ.*
19 *Testes in testamento tam in scriptis, quàm nuncupativo debent esse rogati.*
20 *Parochus non sufficit ut matrimonio intersit, nisi etiam sit adhibitus à contrahentibus.*
21 *Adhibitus idem importat quod rogatus.*
22 *Testes in actibus humanis regulariter non requiruntur, ut sint rogati.*
24 *Testamentum de jure canonico coram duobus, vel tribus testibus non valet, nisi etiam adhibeatur proprius Parochus testatoris.*
25 *Fides magis adhibetur indigenis ignotis, quàm extraneis notis.*
26 *Parochus dicitur pater spiritualis omnium suorum Parochianorum.*
27 *Nec est verisimile, ut consentiat falsitati, & nu. 44 & 57.*
28 *Parochus in testamento æquipollet quinq; testibus.*
29 *Contrarium.*
30 *Testes duo idonei præferuntur unico quantæcunque sit dignitatis, & n. 59.*
31 *Parochus est testis authorizabilis, de quo Canones multum confidunt, & n. 44.*
32 *Testes duo in testamento adhibendi de jure canonico debent esse idonei, id est in aliquo non suspecti.*
33 *Testes idonei in testamento de jure civili dicuntur masculi, puberes, & liberi.*
34 *Mulier, & servus an de jure canonico possint esse testes in testamento.*
35 *Quid in testamento ad pias causas.*
36 *Et quid in testamento ad non pias causas.*
38 *Lectura prima quod hoc cap. locum habeat solummodo in testam. ad pias causas sicut cap. sequens.*
39 *Refellitur.*
40 *Lectura secunda quod hoc cap. procedat in testamentis ad non pias causas, tam in terris Ecclesiæ, quàm Imperii, & in utroq; foro.*
41 *Approbatur, & n. 113. usq; ad n. 157.*
42 *Veritas Deus est, & in omnibus prævalet, & n. 47.*
43 *Subtilitas quæ veritatem lædit, per judicem non est recipienda.*
45 *Papæ authoritas ubi agitur de materia peccati non circumscribitur limitibus alicuius territorii, & n. 49. & 133 & seqq.*
46 *Lectura tertia, quod hoc cap. servari debeat in terris Ecclesiæ in utroque foro, in terris autem Imperii servetur jus civile.*
Refellitur, n. 49.
47 *Veritas prævalet solennitati, & n. 141. vers. Ac demū.*
48 *Legistæ militant in foro Iustiniani secundùm leges, & Canonistæ in foro B. Petri.*
49 *Lex humana contradicens Divinæ non est servanda, sed lex Divina servari debet etiam in foro civili, & n. 115. 121. & 133. & seqq.*
50 *Lectura quarta quod hoc cap. sit servandum in foro Ecclesiæ, lex autem civilis in foro sæculari.*
51 *Refellitur.*
52 *Lectura quinta quod per hoc cap. valeat testamentum ad non pias causas conditum coram duobus testibus, etiam sine parocho.*
Refellitur, n. 55.
53 *Leges civiles requirentes numerum septem, vel octo testium per hoc cap. non corriguntur, sed declarantur irrationabiles, & n. 141.*
54 *Testamentum, de quo certitudinaliter constat per duos testes omni exceptione maiores, mandari debet executioni, saltem per viam denunciationis Evangelicæ ad peccatum vitandum.*
Contrarium, n. 59. 60. & 62.
56 *Testes duo quando sufficiant, & quando tres requirantur, & quales esse debeant, ad Ecclesiam pertinet determinare, neque hoc legi Divinæ adversatur, & n. 146.*